

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА
НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА
ЗА 2021.ГОДИНУ**

Децембар, 2021.година,Бајина Башта

I УВОД

На основу члана 54. Закона о заштити природе (“Службени гласник Републике Србије“ бр.36/09, 88/10, 9/10-исправка, 14/2016, 95/2018 – др закон и 71/2021), члана 12. Закона о националним парковима (“Службени гласник Републике Србије“ бр.84/15 и 95/2018 – др закон) и Програма управљања Националним парком Тара за 2021.годину, сачињен је Извештај о остваривању Програма управљања Националним парком Тара за 2021.годину.

На Програм управљања националним парком Тара, добијена је сагласност Министарства заштите животне средине, број 353-02-02294/2020-04 од 08.12.2020.године. На основу наведеног програма, добијена су и средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине, за планиране активности. Међутим, нису спроведене све планиране активности, тако да је донет Измењен програм на који је добијена сагласност број 353-02-02294/1/2020-04 од 29.10.2021.године. Планирана изградња друге улазне капије у Национални парк Тара, локација на Калуђерским Барама, није спроведена.

Измењеним Програмом управљања Националним парком Тара за 2021.годину, извршена је прерасподела средстава субвенција, са позиције «изградња улазне капије», планирана субвенција је 4.000.000,00 динара, на позицију реконструкција Планинарског дома Митровац III фаза - 5.000.000,00 динара. Остале активности остале су исте, тако да се Извештај односи и на Извештај о остваривању Измењеног Програма управљања Националним парком Тара за 2021.годину.

Програмом управљања за 2021.годину, дефинисани су основни циљеви на заштити, очувању и унапређењу природних и културно-историјских вредности Националног парка Тара, управљању природним ресурсима, научно-истраживачком раду, планирању и изградњи, промоцији подручја, сарадњи са локалном заједницом и другим субјектима, сарадњи са другим заштићеним добрима, међународној сарадњи, као и извори финансирања планираних активности.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Општи циљеви заштите и унапређења подручја су:

- Заштита, очување и унапређење постојећих природних и створених вредности, као и укупне предеоне, геолошке и биолошке разноврсности,
- Унапређење и наменско коришћење вредности подручја и одрживо управљање природним ресурсима, кроз обезбеђење стабилности екосистема, побољшање њиховог укупног стања у чему активно учествују сви корисници парка.

Специфични циљеви:

- Очување и унапређење типова станишта која су од националног и међународног значаја,
- Заштита, очување и унапређење биолошке разноврсности (генетичке, специјске и екосистемске),
- Заштита, очување и унапређење геолошке разноврсности,
- Очување квалитета основних чинилаца животне средине (ваздух, вода, земљиште), заштита од буке и обезбеђење адекватног управљања отпадом,

- Унапређење и очување шума националног парка кроз обезбеђење њихове стабилности и одрживог управљања,
- Заштита, очување и презентовање културно-историјских вредности и знаменитости,
- Очување пејзажних и амбијенталних вредности простора, као препознатљивог визуелног израза простора,
- Одрживи развој подручја и стварање услова за унапређење квалитета живота и рада локалног становништва кроз подстицање традиционалних делатности на подручју, пољопривреде, сеоског туризма, екотуризма и старих заната,
- Повећање свести јавности о вредностима подручја парка кроз разноврсне едукативне и промотивне садржаје за посетиоце свих узраста и способности,
- Унапређење информативно-презентационих и едукативних садржаја парка, како би се омогућио јединствени доживљај и ефикасно управљање посетиоцима подручја парка.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Приоритетне мере на управљању природним вредностима националног парка биле су заштита, управљање и унапређење стања природних вредности.

1.1. Чување подручја

Приоритетне активности на чувању и заштити подручја, односиле су се на редовну контролу активности у парку у складу са Правилником о унутрашњем реду, контролу промета дрвних сортимената, контролу изношења смећа са простора парка, попису објеката за примену накнада, контролу градње путева, коришћења камена, контроли снимања филмова, контроли одржавања спортских и туристичких манифестација.

У чувању подручја Националног парка, организована је и противпожарна заштита.

Контрола исправности преносних противпожарних апарата у објектима и моторним возилима, класе S и CO₂, као и провера исправности хидраната и вештачких водозахвата, извршена је од стране овлашћене организације која издаје сертификат о исправности, у месецу априлу и октобру. Поред тога, пре пожарне сезоне је извршена контрола резервоара у функцији водоснабдевања у случаја избијања шумског пожара. Резервоари за воду се налазе на Предровом Крсту, видиковац Биљешка стена и на Великом крају.

Вршена је и превентивна заштита од пожара кроз информисање и едукацију локалног становништва и посетилаца Националног парка Тара, израда информативних табли и пропагандног материјала о забрани употребе отвореног пламена у Националном парку, као и њихово постављање на терену, оглашавање у локалним медијима. Такође, спроведена су и противпожарна дежурства.

Јавно предузеће „Национални парк Тара“ у оквиру позива ИПА прекограничне сарадње заједно са Општином Рогатица као носиоце пројекта “Унапређење система управљања ванредним ситуацијама у прекограничном подручју БиХ и Србије“, набавка противпожарних возила, два теренска возила, као и организација радионица и обука управљача и локалног становништва у противпожарној заштити. Пројекат има за циљ јачање капацитета на противпожарној заштити, размена искуства и набавка противпожарне опреме и специјалних возила за гашење шумских пожара.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Планиране активности на заштити и чувању подручја суфинансиране су и средствима из Буџета, преко Министарства заштите животне средине:

- а) бруто зараде запослених чувара у износу од 6.300.000,00 динара,
- б) набавка теренског возила у износу од 1.200.000,00 динара.

Служба чувара била је активна на утврђивању стања објеката на терену за примену одлуке о накнадама, контролу градње, укупно је поднето 33 пријаве грађевинској инспекцији у вези бесправне градње објеката и 133 пријаве у вези постављања плутајућих објеката надлежној водoprивредној и еколошкој инспекцији. Такође, чуварска служба је сарађивала и достављала извештаје за потребе Државне Ревизорске институције (ДРИ).

У извештајном периоду било је више пожара у чијем гашењу су учествовали и запослени парка:

- пожар на приватном имању у Растишту, страдао власник,
- пожар Гостиље и Велики Столац (у пограничном делу у Републици Српској) дежурствима, праћење и гашење пожара,
- мањи пожар у резервату Било са Панчићевом омориком,
- пожар Пасат, Заовине,
- пожар Ослуша, изгорела приватна викендица.

Поред чуварске службе, чување, одржавање и управљање заштићеним добром, вршиле су и друге службе Предузећа у складу са својим овлашћењима. У складу са планираним роковима донешени су Програм управљања подручја, Програм пословања Предузећа и друга акта неопходна за функционисање предузећа, донешен је Колективни уговор предузећа, Правилник о унутрашњем реду и раду чуварске службе. У процедури добијање сагласности на акт о систематизацији радних места.

У месецу септембру добијена је сагласност од Владе Републике Србије на План управљања подручја Националног парка Тара за период 2020-2029.година.

У складу са Законом о националним парковима, Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2021.годину, доставиће се Заводу за заштиту природе Србије и надлежном Министарству заштите животне средине у законском року (31.03.2022.године).

1.2. Одржавање подручја

Активност на одржавању подручја односила се на чување и обнављање утврђених граница заштићеног подручја, њихово обнављање на терену, решавање имовинских односа, управљање отпадом и рад других служби на управљању подручјем.

У циљу свеобухватније заштите оморике као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток“, био је планиран је откуп преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Откупом наведене површине, локалитет под I степеном заштите, „Змајевачки поток“, био би целом својом површином у државном власништву.

Наведена активност није у потпуности извршена, није завршена процедура око добијања сагласности на откуп парцела и нису добијена средства субвенција за наведену активност. Откупљена је једна парцела из сопствених средстава.

Са простора националног парка, редовно је прикупљан и одношен комунални отпад од стране општинског Јавно комуналног предузећа „12 септембар“ - Бајина Башта и за део извршених услуга, трошкове је сносио управљач.

Такође, кроз организоване акције радници Националног парка Тара и локална

удружења и организације, вршили су чишћење дивљих депонија и уклањање отпада са излетишта, видиковаца, обале језера и самог језера Перућац.

1.3. Праћење стања природних вредности

Праћење стања природних вредности реализоваће се кроз редовне активности на процени стања строго заштићених врста и станишта.

1.3.1. Праћење станишта оморице

Праћење станишта, мониторинг се вршио према већ установљеној процедури, који подразумева: обилазак свих станишта оморице, увид у поцесе сушења и обнављања, на четири огледна поља (Црвене Стене , Љути брег, Било , Црвени поток). Током 2021. године је вршено праћење стања Панчићеве оморице на више начина .

По постављеним критеријумима вршило се осматрање на три постављена огледна поља у резерватима Љути Брег, Било, Црвене стене. Параметри који се посматрају и уносе у базу података су у складу са следећом методологијом: *пречник у цм ; висина у м статус стабла; степен дефолијације* – одређује се на основу табеле "Класе дефолијације према UN/ECE I EU класификацији" *деколоризација* – одређује се, такође, из табеле преузете из поменуте публикације, табела "Класе деколоризације према UN/ECE I EU класификацији" *величина крошње ;плодоношење ; сушење; напомена – оштећења, болести и друга запажања.*

Треба истаћи да је када су формирана огледна поља одабрано 50 здравих стабала, последњих година забележено је убрзано сушење што је резултовало са следећим вредностима осушених или у процесу сушења стабала:

	Огледно поље	Број сувих стабала оморице	% сушења
1.	Црвене стене	7	14
2.	Љути Брег	10	20
3.	Било	7	14

Такође забележен је изузетно низак проценат плодоношења на свим огледним пољима.

Праћење Панчићеве оморице вршено је и у сарадњи и са Институтом за шумарство из Београда где је на огледном пољу примењена нова метода преглед стабала ултразвучним томографом Arbotom® 2D Sonic Tree Tomography. Брзина звучних таласа се користи, као неструктивни метод, у предвиђању физичких и механичких својстава и унутрашњих оштећења у дрвету. Стабла су снимљена звучним томографом на једном или два попречна пресека различитих висина.

На основу ових анализа, добијене су вредности учешћа оштећеног дрвета која се крећу од 50% код стабла број V33 док је чак 14 стабала без икаквог оштећења. Уочен је и одређен број стабала из узорка код којих визуелним оцењивањем нису уочена оштећења да је томографом забележено присуство дефеката у унутрашњој структури дрвета и тенденцију њиховог развоја.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 300.000 динара.

1.3.2. Мониторинг ливадских и влажних типова станишта

На подручју парка спроведно је постављање и идентификација оквира за праћење типова станишта из категорије отворених типова станишта : Ц Травната станишта , Д2 Сипари, Д3 Суве стене и клифови, Д5 Влажне стене и клифови, Е Мочваре и тресаве, пошто се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000.

У току 2021. године теренским радом и анализом вршено је мапирање станишта значајних за очување, обрађивањем свих теренских података, формулара, фото базе и детерминације биљака, на 102 тачке је регистровано 23 различитих типова отворених станишта. И у току овогодишње теренске сезоне, картирање је рађено у складу са новом методологијом развијеном за потребе картирања Натура 2000 типова станишта у Србији коју је израдио Биолошки факултет Универзитета у Београду – Центар за информације о биодиверзитету..

Теренско картирање типова станишта је вршено попуњавањем формулара (теренског обрасца за мапирање станишта) у апликацији Теренска. На сваком локалитету станишта се геореференцирају, фотографишу из више углова, одређују се доминантне и карактеристичне врсте. Доминантне и карактеристичне врсте се сакупљају и за хербаријум. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање. За сваки регистровану тачку је нацртан одговарајући полигон са границама регистрованог станишта. очуваности .

У оквиру овогодишње активности израђен је и приручник за нешумска станишта у складу са НАТУРА 2000 класификацијом.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине, у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

1.3.3. Мониторинг флоре

Праћење флоре вршено је се кроз праћење кључних врста биљака за Тару. Током протеклих година, успостављени су оквири и дате смернице за праћење одређеног броја врста. То су пре свега строго заштићене врсте и ендемичне врсте.

У склопу мониторинга флоре спроведено је више активности, акценат је стављен на праћење стања строго заштићених врста орхидеја, божури, ендемичне врсте, маховине. Посебно се издвајају активности на активној заштити врсте српска режуха.

Мониторинг популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula*

На подручју НП Тара у складу са протоколима вршено је и праћење врста божура. Бележене су карактеристике популација на подручју Божурне, Орловог виса, Козле и Пожара у Растишту , као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица, Паска. На појединим локалитетима забележен је значајан број јединки и до 500 јединки врсте *Paeonia officinalis*. Присуство божура је регистровано и на подручју некад опожарених површина у Заовинама. Међутим није сасвим поуздана идентификација врста божура на Тари услед неслагања литерарних података са каснијим ревизијама хербарског материјала примерака божура са Таре. Без обзира на то свих 5 врста божура у Србији су строго заштићени и представљају природну реткост која се мора пратити.

Мониторинг ендемичних врста

Од ендемичних врста посебно су праћене две врсте : *Aquilegia nickolicii* и *Centaurea derventana*. Николићева кадилка и дервентански различак су посебно угрожене врсте због саме позиције њихових станишта. Док је бројност кандилке релативно стабилна, бројност и и број локалитета дервентаског различка је и даље у опадању.

Моноиторинг строго заштићених врста орхидеја

Током јула 2021.године картирано је 16 врста и подврста фамилије Orchidaceae од стране стручњака Биолошког факултета:

- *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce
- *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch
- *Cephalanthera rubra* (L.) Rich.
- *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó subsp. *incarnata*
- *Dactylorhiza saccifera* (Brongn.) Soó subsp. *saccifera*
- *Epipactis helleborine* (L.) Crantz subsp. *helleborine*
- *Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.
- *Epipactis palustris* (L.) Crantz
- *Epipactis purpurata* Sm.
- *Goodyera repens* (L.) R. Br.
- *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br.
- *Limodorum abortivum* (L.) Sw.
- *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
- *Neottia ovata* (L.) Bluff & Fingerh.
- *Platanthera bifolia* (L.) Rich.
- *Traunsteinera globosa* (L.) Rchb.

Обезбеђен је и фотографски материјал сваког таксона (фотографија целе биљке и детаља биљке) и станишта на коме је он забележен. Укупно је сакупљено 60 формулара (налаза) орхидеја.

Међу констатованим орхидејама, истиче се врста *Epipactis purpurata* Sm. која је први пут регистрована на локалитетима Гребен и Растиште (Андрићи). Ова орхидеја је 2010. године први пут регистрована у Србији (на планини Маљен), а на подручју Националног парка Тара је први пут пронађена 2016. године на следећим локалитетима: Митровац, Тисово брдо – Барски до, Николићи (Рељин врх), Камено брдо – Старе куће, Кичељ – Камено брдо, Кичељ – Старе куће.

Значајни резултати се односе на бореалну врсту *Goodyera repens* (L.) R. Br. Њено присуство је потврђено на локалитету Црвени поток, на микростаништу у близини шумске стазе, у непосредној близини Тепих ливаде. Услед притиска посетиоца популација је такође угрожена и њена бројност је опала у односу на 2016.годину када је праћено њено стање на овом локалитету.

У оквиру активности израђена је и монографија о орхидејама са разматрањем њихове угрожености и предлозима заштите.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

Мониторинг маховина тресетница

У оквиру мониторинга флоре, посебна и циљана активност је мониторинг стања популација тресетница (више врста) које су строго заштићене и налазе се на листи Берн конвенција, Хабитат Директиве у резервату Црвени поток. Током мониторинга маховина тресетница у Црвеном потоку утврђено је лоше стање репрезентативних праћених популација. Утицај суше, недостатка воде и Сунчеве радијације су забележни на јединкама. Читава ситуација је још погоршана са групним и индивидуалним посетама које прелазе прко ограниченог подручја за кретање и нанаосе директну штету.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

Ревитализација популације српске режухе

Посебна активност у оквиру праћења стања флоре је и активност на заштити и унапређењу ендемичне и реликтне врсте српска режуха *Cardamine serbica* Pancic. Станиште српске режухе у Перућцу, заправо, представља завршни део мањег сипара у зарастању, као последица природне сукцесије која је на овом локалитету у току.

У току извештајне године, извршена је анализа врста које се јављају у заједници са *C. serbica*. Уочљиво је да на овом микролокалитету није јасно дефинисан неки одређени тип станишта, очекивано са вегетацијом типа *Corydalis ochroleuca*, већ је сипар у зарастању са различитим представницима флоре приспелих из околних типова станишта, који се уназад пар година смењују својим саставом и заступљенишћу. Врсте које се на овом станишту јављају су: *Corydalis ochroleuca*, *Eupatorium cannabinum*, *Petasites* sp., *Geranium robertianum*, *Mycelis muralis*, *Sesleria angustifolia*, *Rubus idaeus*, *Valeriana montana*, *Veronica urticifolia*, *Fragaria* sp., *Aquilegia nikolicii*, *Melica* cf. *nutans*, *Heliosperma pussilum* ssp. *monachorum*, *Aruncus vulgaris*, *Cotinus coggygria*, *Gymnocarpium* sp. и др., као и младе јединке дрвенастих врста *Tilia* sp., *Picea abies*.

Активности на ревитализацији Српске режухе спровођене су у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда. Захваљујући предузетим мерама у току претходних година бројност на свом локалитету сада се знатно увећала па је регистровано неколико стотина младих јединки. Сprovedено је следеће:

- У виду пребацивања јединки од ивице пута на више делове сипара. За сада једино станиште на подручју Србије ове врсте се налази на локацији која је изложена снажном антропогеном утицају, односно цела популација се налази на једном стрмом сипару у непосредној близини прилично прометног пута који се протеже поред језера ка кањону Дервенте. Као последица тога семена у великом броју падају поред пута и по самом путу. Зато се извештај број индивидуа јавио уз саму ивицу пута. Међутим, семена која падну на коловоз пропадају и она су изгубљена за обнављање популације у наредној години. Како би смањили број таквих јединки и семена, 10 индивидуа које су се пред крај 2020. године развиле поред самог пута, у мају 2021. године су пребачене у виши део истог сипара.
- Мера заштите која даје значајне резултате је уклањање компетиторски врста, односно врста које имају велики репродуктивни потенцијал и врло брзо обрастају станиште *C. serbica* (нпр., *Petasites* sp., *Rubus idaeus*, *Eupatorium cannabinum*, *Cotinus coggygria*, *Tilia* sp.). На тај начин спречава се зарастања овог сипара и обезбеђују повољнији услови за

развој, цветање, опрашивање и плодношење српске режухе, клијање њених семена и појаву нових јединки. Ове године додатно је проширен простор који заузима српска режуха, уклањањем бусенова траве *Sesleria latifolia* која интензивно обраста.

Истраживано је и присуство врсте на другим локалитетима које се налазе на обалама језера Перућац али јединке режухе нису пронађене.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом – Београд.

1.3.4. Мониторинг гљива

Мониторинг гљива је реализован у сарадњи са Природно-математичким факултетом - ПМФ у Новом Саду, преко ПроФунги Лабораторије Департмана за Биологију и екологију - ДБЕ као и Гљиварског друштва Нови Сад . С обзиром да је прва година у којој је покернут овај вид активности неопходно је било извршити рекогносцирање терена и ту срху су локалитети на подручју Калуђерских Бара, Митровца и Предов Крста. Укупно је забележено 296 налаза и 191 врста гљива.

Од посебног значај за праћење су 3 врсте које су на листи (*Hericium alpestre*, *Hericium coralloides*, *Psilocybe serbica*) Строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Прилог I и II Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, “Сл. гласник РС”, бр. 5/2010 и 47/2011), као и 4 врсте које се налазе на списку Заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (*Boletus edulis*, *Lactarius deliciosus*, *Lactarius deterrimus*, *Russula cyanoxantha*,). Такође, пронађено је и 6 врста које припадају индикаторским врстама старих и очуваних шума (*Geastrum rufescens*, *Geastrum striatum*, *Hericium alpestre*, *Hericium coralloides*, *Rycnoporellus fulgens*, *Xylaria polymorpha*).

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000 динара.

1.3.5. Мониторинг фауне

Мониторинг фауне врши се у оквиру више активности: путем инфрацрвене детекције, маркирање , сателитског праћења активности јединки мрког медведа.

Праћење је маркираних медведа је вршено је и помоћу ГПС технологије у сарадњи са Биолошким факултетом у Београду. Сателитски је 2020. праћена активност једног медведа, Зорана (ухваћен и маркиран 27.09.2019)који је тада имао 113,6 кг.

Захваљујући подршци Министарства за заштиту животне средине Зоран је једини мрки медвед који ће бити у континуитету праћен готово пет година пошто је поново ухваћен и стављена му је нова огрлица. Из узорка узете венске крви урађене су хематолошке и биохемијске анализе. На основу крвне слике и биохемијских параметара може се закључити да је Зоран здрав медвед и у доброј кондицији.

Током 2021. године су добијена средства донације од стране „Телекома“ за маркирање још једне јединке мрког медведа са ГПС сателитском огрлицом са камером. Маркирана је до сада најкрупнија јединка са 216 кг и процњене старости од 16 година.

Праћење фауне инфрацрвеним камерама врши се у оквиру постављене мреже камера. Камере су постављане у оквиру квадрата 3х3км. Циљна врста праћења је мрки медвед. Поред мрког медведа камере бележе активност низа других врста. Више камера је постављено на самим хранилиштима пошто је ту већа концентracија животиња.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

На терену је постављено за праћење укупно 18 камера.

Камере које су на хранилиштима подешене су да раде у режиму видео записа трајања 30 или са паузама од 10 секунди између 2 снимања. Камере на хранилишта на теже доступним локацијама подешене су на слике са паузом између две слике од 10 секунди.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у износу од 550.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са Биолошким факултетом Београд.

Локалитет	Забележена
Ђуровина	<i>Canis lupus, Sus scrofa, Capreolus capreolus</i>
Звезда	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Turdus merula, Turdus sp, Columba palumbus</i>
Сува глава	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Sciurus vulgaris,</i>
Пасјача	<i>Cervus elaphus, Rupicapra rupicapra, Capreolus capreolus</i>
Ласната глава	<i>Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula</i>
Шљивовица2	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Parus sp, Corvus corax,</i>
Шљивовица3	<i>Ursus arctos, Cervus elaphus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus,</i>
Маказе1	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Accipiter nisus, Dryocopus martius, Garrulus glandarius, Corvus corax, Columba palumbus</i>
Мрка коса	<i>Canis lupus, Felis silvestris, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Garrulus glandarius</i>
Гаревине	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Cervus elaphus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Turdus merula, Columba palumbus</i>
Кошаре	<i>Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Rupicapra rupicapra, Martes.sp, Lepus europeus</i>
Горица гребен	<i>Ursus arctos, Canis lupus, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles</i>

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Горица локвица	meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Sciurus vulgaris, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Turdus sp,
Горушице1	Ursus arctos, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Lepus europaeus,
Горушице2	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Buteo buteo, Garrulus glandarius, Corvus corax, Columba palumbus, Parus sp, Turdus merula,
Јагошница1	Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Cervus elaphus, Corvus corax,
Долови	Ursus arctos, Felis silvestris, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, sova, Picus viridis, Coccothraustes coccothraustes, Pyrrhula pyrrhula, Fringilla sp, Erithacus rubecula, Parus major, Turdus sp (drozd), Turdus merula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Canis familiaris
Козји рид	Ursus arctos, Rupicapra rupicapra, Meles meles, Vulpes vulpes, Sus scrofa, Capreolus capreolus
	Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula

1.3.6. Мониторинг птица

Мониторинг птица је вишегодишња активност. Циљ мониторинга фауне птица је мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

На подручју Националног парка Тара у 2021. годин, циљ мониторинга фауне птица је био мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

Укупно је забележено 1.676 територија у оквиру 45 врста птица, на укупној површини од 912 хектара. Пописом је обухваћено 120 тачака од којих свака обухвата по 7,6 ha површине.

Током јесењег мониторинга, односно током јесење сеобе на локалитету Соколина, маркирано је 1.250 јединки у оквиру 43 врста. Све прстеноване јединке припадају категорији старости „остало“ што значи да су то или адултне јединке или јединке које су се излегле у текућој години, али су способне да се саме старају о себи.

Током јесењег мониторинга птица, ухваћена је и прстенована по први пут у Србији мала сова *Glaucidium passerinum*.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у износу од 200.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са Природњачким музејем Београд.

1.3.7.Мониторинг дневних лептира

Теренским истраживањима потврђено је присуство 115 врста дневних лептира са укупно 1729 геореференцираних података. Од тога је строго заштићено 20 врста а 6 се налази на Анкесиома европски значајних врста за заштиту. Веома значаје врсте су: *Parnasius apollo*, *Euphydryas maturna*, *Euphydryas aurinia*, *Phenagris arion* и *Lycaena dispar*.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне у износу од 150.000,00 динара, активност је извођења у сарадњи са невладином организацијом Хабипрот, Нови Сад.

1.4.Мониторинг климе

Континуирано су праћени подаци о ваздуху и детаљнији приказ биће приказан у Извештају о стању природних вредности.

Једна метеоролошка станица, типа “Davies Vantage Pro, налази се на Митровцу, на надморској висини од 1065 м, а друга на Предровом Крсту на надморској висини од 1090м. Недалеко од станице на Митровцу, постављена су и четири сензора за мерење температуре и влажности земљишта, на два места са различитом микроклимом, на дубинама од 10 и 20 цм.

На локацији Митровац забележена је :

Највиша температура ваздуха забележена је у августа (32.4°C), а најнижа у јануару (-16,7°C) и највећа брзина ветра је износила 51,5 км/сат (новембар).

На локацији Предров Крст, забележена је:

Највиша температура ваздуха је у јулу (32.4°C), најнижа забележена температура је -13.4 °C у фебруару. Месец са највећом количином падавина био је јун, са 139,4 мм. Највећа брзина ветра је износила 66 км/сат (новембар).

Месец са највећом количином падавина био је јун, са 139,4 мм

Месец са највишом средњом температуром ваздуха био је јул (24.3°C).

1.5.Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода, спроводило се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“. Параметри који су били предмет праћења су биолошки и физичко-хемијски параметри који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је било могуће спровести са постојећом лабораторијом.

Праћење квалитета вршено је на локалитетима површинских вода, на водотоковима и на акумулацијама у парку. Водотоци који су праћени су : Змајевачки поток, Караклијски Рзав, Батурски Рзав, Јокића поток и Дервента и акумулација Перућац. На основу анализе физичко хемијских елемената квалитета вода, може се констатовати да су воде у оквирима вода I категорије.

1.6. Мониторинг спелеолошких објеката и геонаслеђа

Валоризација и инвентаризација спелеолошких објеката на подручју парка је од великог значаја. Настављена је сарадња са Друштвом истраживача “Владимир Мандић Манда” из Ваљева на спелеолошких истраживању подручја Јагоштице и и Предовог Крста, посебно Јаме код Чехове куће, као значајног спелеолошког објеката и објекта геоморфолошког наслеђа.

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току године, кроз организоване посете Националном парку Тара, промовисане су и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Раститишима.

3. Управљање посетиоцима

3.1. Изградња „улазних капија“ - Калуђерске Баре

У циљу управљања посетиоцима и контроле уласка у заштићено добро, поред изграђене “улазне капије” у Перућцу, којом ће се контролисти улазак моторних возила према Митровцу и Предовом Крсту, била је планирана изградња улазне капије на Калуђерским Барама из правца Ужица, улазна капија “Кремна”.

Међутим, планирана активност није спроведена, у поступку прибављања одобрења за изградњу, наложена је израда урбанистичког пројекта. Након тога од наведене локације се одустало и планирана је друга локација, на катастраској парцели 2028 КО Мала Река, на потезу за Митровац. Кроз обједињени процедуру добијени су сви неопходни услови и локацијски услови за изградњу објекта. Израђен је и пројекат за извођење радова и предат за грађевинску дозволу.

Обзиром да пројекат подлеже контроли ревизионе комисије Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, дозвола још увек није добијена, тако да су средства субвенције анексом уговора, преусмерена на реконструкцију планинарског дома Митровац, а изградња капије планирана за 2022. годину.

3.2. Штампање материјала намењеног посетиоцима

За потребе рада центара за посетиоце, а за потребе посетиоца, штампан је промотивни материјал:

- Проспект Националног парка Тара (српски, енглески, немачки, кинески језик),
- Проспект кампа ренцера, туристичке понуде, флајери,
- Планинарска карта,

- Упутство о правилима понашања, стаништима медведа,
- Улазнице у центре за посетиоце и резерват природе,
- Флајери о заштити од пожара и остали промотивни материјал.

3.3. Информативни рад Центара за посетиоце и смештајни објекти

Центри намењени посетиоцима су Центар за посетиоце на Митровцу и Центар за посетиоце у Бајиној Башти.

У центрима за посетиоце, укупно је остварено 11.100 посетиоца (у односу на 13.800 посетилаца из 2020.године и на 26.000 из 2019.године):

Центар за посетиоце Митровац:

- Домаћи: 8.786
- Страни: 1.600
- Укупно: 10.386.

Центар за посетиоце Бајина Башта:

- Домаћи: 610
- Страни: 94
- Укупно: 714.

У објектима ЈП „Национални парк Тара“ остварено је 358 долазака и 1415 ноћења:

- „Шумарска кућа“ Митровац - 200 долазака 795 ноћења,
- „Едукативни центар“ Рачанска шљивовица - 108 долазака 469 ноћења,
- „Лугарница“ Предов крст – 50 долазака 151 ноћење.

Поред наведеног остварено је и 230 долазака и 752 некомерцијална (гратис) ноћења за потребе смештаја стручних сарадника Предузећа:

- „Шумарска кућа“ Митровац - 170 долазака 549 ноћења,
- „Едукативни центар“ Рачанска шљивовица - 84 доласка 325 ноћења,
- „Лугарница“ Предов крст – 28 долазака 70 ноћења.

Укупни приходи од активности туризма и презентације (закључно са 30.11.2021.године) износили су: 3.276.372,73 динара (у односу на 2020.годину - 3.736.294,15 динара и 2019.годину - 4.352.216,59 динара):

- Приход од смештаја: 1.704.283,58 динара:
 - Камп 465.737,50 динара,
 - Остали смештај 1.238.546,08 динара.
- Приход од сувенира: 1.349.589,14 динара:
 - Центар за посетиоце Митровац 1.181.678,23 динара,
 - Центар за посетиоце Бајина Башта 56.510,91 динара,
 - Велепродаја сувенира из магацина 111.400,00 динара,
- Приход од услуга 213.500,01 динара:
 - Посматрање медведа 20.000,00 динара,
 - Изнајмљивање бицикли 121.041,65 динара,
 - Изнајмљивање штапова за пешачење 1.250,00 динара,
 - Изнајмљивање кајака 4.000,00 динара,
 - Улазнице Црвени поток 18.416,67 динара,
 - Улазнице Шумски биоскоп 31.958,35 динара,
 - Услуге водича, презентације 16.833,34 динара.

Остварен је мањи приход од смештаја јер објекат „Едукативни центар“ у Рачанској Шљивовици није радио у периоду од 01.01. до 30.04.2021.године, због реконструкције и санације објекта.

4.Управљање природним ресурсима

4.1.Задаци и активности на заштити и управљању шумама

4.1.1. Заштита шума од сушења

Активности на заштити шумских екосистема вршене су кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама. Посеба активност на заштити шума одвијала се кроз мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки. За реализацију наведених активности извршена је набавка феромона за поткорњаке, набавка лепка и лепљивих плоча за мониторинг дефолијатора у листопадним шумама, набавка феромонских клопки за губара *Limantria dispar*.

Мониторинг шума од напада поткорњака сипаца, спроводио се на површини од 6229,8 ха, на надморским висинама од 900-1500 м. Третирана површина, односно површина на којима су постављене клопке је 5222 ха. У поступку јавне набавке, набављени су феромони у количини од 2300 комада за државне шуме и 100 комада за заштиту приватних шума. Постављено је укупно 930 клопки за праћење поткорњака у државним шумама и 50 комада клопки за мониторинг приватних шума.

За реализацију активности на заштити шума, добијена су средства из Буџетског фонда шума - Управа за шуме, у износу од 4.574.740 динара за државне шуме и приватне шуме, за набавку феромона и додатно ангажоване раднике на заштити шума.

У складу са Законом о шумама, а за потребе укупног праћења стања шума у Србији, вршен је унос података у Базу, у складу са упутствима и препорукама Института за шумарство за праћење појединих штетних организама, болести и шумских пожара. Уношење се вршило континуирано, у складу са циклусима развића штетних организама, као и прикупљању као и за све штетне организме присутне на терену који се јављају у повећаној бројности или на површини и узрокују штете. Укупно је у базу унето 6692 записа.

4.1.2. Нега и обнављање шума

Активности на нези и обнављању шума, подразумевале су неговање засада и пошумљених површина, као и сакупљање семена и производња садног материјала. Вршени су радови на нези шумских засада до пете године старости кроз кошење корова у 9а и 16ба одељењу, ГЈ „Тара“, одељењима 30а и 32а у ГЈ „Звезда“ и 2б у ГЈ „Заовине“.

У расадницима, вршени су редовни радови на нези садног материјала, оживљавање садница, прозводња шумског садног материјала, као и продаја декоративног садног материјала.

Извршена су два здравствена прегледа регистрованих семенских објеката и два шумска расадника „Калуђерске баре“ и „Луг“. Приликом прегледа регистрованих семенских објеката од стране одговорног лица које је извршило контролу, оцена уroda семена врста *Abies alba* оцењена је са IV по Карпер-у *Picea abies* са IV по Карпер-у, *Picea omorika* оцењена је са II по Карпер-у.

На основу стручне процене и урода семена, вршено је сакупљање репродуктивног материјала, сакупљено је 34кг семена јеле, 4 кг семена букве и 2,2кг семена смрче. Сакупљено

семе се користи за производњу садница у расадницима. Укупно је произведено 94559 садница за пошумљавање, вишегодишњих шумских садница 13215 комада, декоративних садница 4956 и садница лековитог биља 41134 комада. До краја новембра продато је 10382 садница у расаднику „Калуђерске баре“ и 3365 садница у расаднику „Луг“.

Радови на производњи семена и садница, суфинансирани су у износу од 102.520,00 динара од стране Управе за шуме, односно Буџетског фонда шума.

4.1.3. Планирање и уређивање шума

Активности на уређивању шума односила се на теренске радове на таксацији шума у газдинској јединици “Звезда”. У извођењу активности на тоталном премери, поред запослених, учествовали су и ангажовани радници преко услужне агенције.

Завршена је обрада података и израда Основе газдовања шумама за газдинску јединицу „Звезда“ за период 2022-2031. година.

Поред наведених активности, вршено је ажурирање електронске базе јавне својине корисника, ажурирање катастарских података и графичких приказа катастра, геодетско снимање и обележавање граница поседа.

4.1.4. Коришћење шума

По плану сеча, у четири газдинске јединице, на основу дозначене дрвне запремине (до подношења извештаја) остварена је производња дрвних сортимената у количини од 38.035,27м³ и прм шумских сортимената (81,9% плана). Реализацијом редовних планова сеча обнављања и плана проредних сеча остварена је производња од 31.193,65 м³ и прм шумских сортимената (75,3% плана). Кроз случајне приносе произведено је 6.841,62 м³ и прм шумских сортимената (136,8% плана).

Извршена је дознака по Плану сеча обнављања и Плану проредних сеча за 2022. годину, укупно је дозначено 34.810,00 м³.

Вршени су и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Програмом газдовања шумама сопственика за период 2012-2021. година и планираним активностима за 2021. годину.

До подношења извештаја, укупно је дозначено 14.581,30 м³, код 526 сопственика, обрачуната накнада за коришћење шума је 2.139.979 динара.

Вршена је стална контрола стања шума у приватном власништву. Констатовано је 17 бесправних радњи, када су написани записници на лицу места. Републички шумарски инспектор је информисан о свим утврђеним незаконитим радњама у шумама у приватном власништву.

У току априла 2021. године почела је реализација пројекта заштите шума применом феромонских клопки – приватне шуме – у току 2021. године, који је финансиран од Министарства пољопривреде и заштите животне средине Уговором о коришћењу средстава буџетског фонда за шуме републике Србије за заштиту од болести и штеточина у 2020. години, број : 401-00-386/2021-10 од 24.5.2021. године. Постављањено је 30 феромонских клопки са одговарајућим феромонима. Од маја до октобра вршен је мониторинг и пражњење феромонских клопки, а крајем јуна и почетком јула извршена је замена феромона. Може се констатовати умерено јак напад на читавој третираној површини. Укупно је ухваћено 1.471.510 сипаца, односно 1.388.900 јединки *Pityoganes chalcographus* и 82.610 јединки *Ips typographus*.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

Дана 05.08.2021.године је избио високи пожар на месту званом Пасак у КО Заовине. Захвањена пожаром је шума бора, смрче и букве на процењеној површини од око 15 хектара. Шуме захвањене пожаром су у приватном власништву. Пожар је локализован 06.08.2021.године. Дежурства на пожару су организована до 20.08.2021.године у којима су учествовали Ватрогасци из Бајине Баште и радници ЈП“Национални парк Тара“.

Стална стручна едукација шумовласника вршена је о потреби што бржег уклањања сувих и оштећених стабала из шуме, како би се смањио интензитет сушења.

Свакодневно је пружана стручна помоћ и едукација шумовласника, нарочито о потреби побољшања стања шума у приватном власништву.

4.2.Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

4.2.1. Управљање ловном фауном

Активности на заштити ловне фауне спроводиле су се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2021/2022. годину, усаглашеног са средњорочним планом-Ловном основом (2017-2027. година).

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2021. години, првенствено се односио на утврђивање бројног стања дивљачи по врстама (дивокоза процена 380 јединки, срна -560 јединки, дивља свиња - 100 јединки, вук - 16 јединки и лисица - 80 јединки), планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, план набавке и утрошка хране и контрола популације кроз планирани одстрел.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, лисица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка, велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења.

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптиму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

У календарској 2021 години одстрел по врстама реализован је према доњој табели:

Ред. број	Врста дивљачи	одстрел у ловној 2020-2021 год. - грла	Одстрел у 2021-2022 год. - грла	Одстрел у 2021 год. - грла	По полу М Ж
1	дивокоза	15	/	15	7 8
2	Дивља свиња	21	4	25	14 11
3	Срна	/	10	10	10 /
4	лисица	3	/	3	

Из горње табеле се види да су популације гајених врста дивљачи стабилне што се тиче бројности. Одстрел код дивокозе и дивље свиње креће се до 75 % од планираног док је код срнеће дивљачи далеко мањи због недовољног интересовања ловаца.

У календарској 2021.години до дана израде Програма пословања ради прихране дивљачи, првенствено медведа и делимично дивље свиње изнешено је 11820 кг. угинуле домаће стоке и 3705кг. кукуруза у зрну и клипу. Такође на солишта за све врсте дивљачи

изнешено је 407 кг соли за дивљач. За прихрану дивљачи утрошено је 334000 динара.

У 2021.години, до 20.10. пријављене су штете на имовини власника у ловишту у 37 случајева и то у 20 случајева од дивљих свиња, у 15 случајева од медведа и у 3 случаја од срнеће дивљачи и јелена. Штете од дивљих свиња и јелена у износу од 101500 динара исплаћене су власницима имовине, а ради накнаде штете од медведа власницима је дато упуство и поступак накнаде штете од ресорног Министарства. Такође, одређен број штета од дивљих свиња није исплаћен јер је у току сачињавање споразума о накнади штете.

Из Буџетског фонда за ловство добијена су средства у износу од 2.050.000 динара.

4.2.2. Управљање риболовном фауном

Риболовним водама Националног парка Тара, управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2021 годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2013-2022.година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода у Заовинама и Перућцу. Рибарско подручје „Национални парк Тара“ користи се искључиво, за рекреативни риболов, тако да се издају дозволе само за ту врсту риболова.

Цену дозвола за рекреативни риболов одређује корисник у току текуће за наредну годину и она износи 4500 динара за годишњу дозволу за рекреативни риболов, 2000 динара за вишедневну (седмодневну) и 1000 динара за дневну дозволу. У току године издато је укупно 197 комада годишњих дозвола, 15 комада седмодневних и 93 комада дневних дозвола за рекреативни риболов укупне вредности 1.009.500 динара.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Приоритетне задаци научно истраживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења.

Научно истраживачки радови спровођени у извештајном периоду су:

- Праћење миграције птица и слепих мишева трајним обележавањем алуминијским прстеновима - пројекат реализује Природњачки музеј Београд. Вишегодишњи пројекат, по дозволи број 353-01-1842/2014-17.
- Наставља се и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских огрлица пројекат “Мониторинг популације мрког медведа”-Биолошки факултет и WWF-светски фонд за природу.
- Истраживање Nematoda на свим стаништима у Националном парку Тара-Пољопривредни факултет Београд, пројекат је вишегодишњи и део је докторске дисертације.
- Генетска истраживања оморике - Биолошки факултет, Биолошки институт и Институт за шумарство,
- Истраживања генетских својстава букве - део докторске дисертације Шумарски факултет,
- Праћење стања шума на биоиндикацијским тачкама-Институт за шумарство-Београд,
- Истраживачки рад „Дијагностика комплекса природних непријатеља најважнијих поткорњака смрче *Ips typographus* i *Pityogenes chalcographus* и утврђивање најбољег модела заштите у шумским комплексима Националног парка Тара“-Институт за шумарство - Београд,

- Праћење стања пребирних шума и оморице –Шумарски факултет,
- Пројекат технолошког развоја“ Адаптација и одрживо коришћење шума у циљу смањења негативних последица екстремних промена климе“- Институт за низијско управљање шумама и животну средину - Нови Сад.

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Планирање

1.1. Озакоњење објеката и упис својине на непокретностима

Настављена је активност на озакоњењу сопствених објеката, изграђених у ранијим периодима. Урађени су извештаји о затеченом стању за све објекте који су предмет озакоњења (пет објеката на Предовом Крсту, два објекта на Омар један објекат у Шљивовици, један објекат на Калуђерским Барама и један објекат на Митровцу и објекат на Батуру

У извештајној години, укупно је обрађено 34 захтева за озакоњење непокретности у Националном парку Тара од стране приватних лица који поседују непокретности у парку и 17 захтева за постављање привремених објекта.

1.2. Израда Плана генералне регулације обале језера Перућац

У сарадњи са Општинском управом Бајина Башта и ХЕ „Бајина Башта“ завршене су активности на изради Плана генералне регулације обале језера Перућац, на потезу од бране у Перућцу до ушћа Дрвенте у Дрину. Финансијска средства у потпуности је обезбедила ХЕ „Бајина Башта“. План је био на јавном увиду и јавној расправи, очекује се усвајање плана.

1.3. Израда Заовине детаљне регулације обале језера у Заовинама

Инвестиција Израда Плана детаљне регулације обале језера Заовине односи се на израду Плана детаљне регулације обале језера Заовине који је неопходан због великом притиска за градњу у Заовинама а доношењем наведеног плана створиће се могућности за планску градњу и коришћење простора. Планом је обухвћена површина од 600ха. Инвестиција је започета у 2021.години, кроз спровођење поступка јавне набавке.

2. Изградња и инвестиције

2.1. Реконструкција планинарског дома Митровац у Едукативни центар Митровац

Са инвестицијом реконструкције постојећег објекта – планинарског дома Митровац, који је некада био радничка барака, започело се у 2018. години кроз израду пројектне документације за реконструкцију објекта и извођењу I фазе реконструкције. Кроз инвестицију у 2018. години и 2019.годин, извршени су радови на рушењу објекта, поновном зидању објекта у постојећим габаритима, зидању поткровља и подизању новог крова. Извршено је постављање спољне столарије.

Друга фаза реконструкције, која се односила на занатске радове (изградња водовода, канализације и електроинсталације, спољно и унутрашње малтерисање, постављање фасаде, олука, постављање тротора и уређење око објекта) започела је крајем 2019.године, а завршена

крајем августа 2020.године. Наведена активност, у 2020.години, суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 4.500.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

Трећа фаза реконструкције односила се на машинске инсталације и занатске радове (керамичке плочице, керамички радови, набавка и уградња подова, набавка и уградња санитарије и фазадно-молерске радове).

Наведена активност у 2021.години, суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 3.000.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

2.2. Замена кровне покривке на објекту управне зграде Предов Крст

На постојећем објекту управне зграде – лугарнице Предов Крст, извршена је замена кровне покривке од шиндре са покривком од црепа, тамне боје. Укупна инвестиција износила је 1.531.380,00 динара и финансирана је сопственим средствима.

2.3. Уградња пречишћивача за отпадне воде за објекте на Предовом Крсту

За потребе радне јединице на Предовом Крсту, управне зграде и планинарског дома, извршена је набавка и уградња пречишћивача за отпадне воде, са изградњом канализационе мреже од објеката до пречишћивача.

За наведену активност утрошена су средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине у износу од 1.000.000,00 динара. Укупна инвестиције износила је 1.900.000,00 динара.

2.4. Замена кровне покривке на објекту Центра за посетиоце на Митровцу

Извршена је замена крова у Центру за посетиоце на Митровцу, у виду замене кровне покривке од шиндре, која је дотрајала са покривком од црепа. Укупна инвестиција износила је 1.460.680,00 динара и финансирана је сопственим средствима.

2.5. Инвестиције на објекту Едукативног центра Рачанска Шљивовица

Едукативни центар Рачанкса Шљивовица, реконструисан је и опремљен 2006.године за потребе одржавања Кампа младих чувара, школе у природи, мањих семинара и едукативних радионица. Извршена је санација и обнављање постојећег намештаја у објекту, санација мокрих чворова и набавка котла на пелет.

Такође, извршено је и уређење чесме са водом за пиће. Наведена инвестиција, финансира је из средстава субвенција Министарства заштите животне средине у износу од 2.000.000,00 динара.

2.6. Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на реконструкцији шумских путева у свим газдинским јединицама, санације регистрованих клизишта и изградња шумских влака. Наведени путеви су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из

средстава за одрживи развој и унапређење шума Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде -Управа за шуме.

За реализацију планираних активности на изградњи шумских путева, добијена су средства у износу од 10.718.418,00. динара.

Вршено је и редовно одржавање шумских путева и изградња шумских влака, санација клизишта, у свим газдинским јединицама, утрошена средства износила су 4. динара,

Уговорени су и радови на асфалтирању путева у Националном парку Тара, по оквирном споразуму, у износу од 10.000.000 динара.

2.7. Набавка радних машина, теренских возила, алата и опреме

Набавка радних машина, теренских возила, алата и опреме односи се на набавку теренских возила, укупно је набављено четири возила (служба чувара, службу лова, комерцијална служба и радионица), зглобни трактор за радну јединицу Митровац, као и набавка моторних тестера за потребе газдовања шумама, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама.

У току је процедура набавке ватрогасног камиона цистерне, средства у износу од 15.500.000 динара, добијена су из Управе за шуме.

За потребе стручних служби набављена је неопходна опрема (компјутери, штампачи, фото апарти, гпс и сл.).

3. Уређење простора

3.1.Шетне стазе, одржавање мобилијара на излетиштима и видиковцима

Митровац:

- шетна стаза"Совина учионица" - постављене клупа за децу, нова табла са правилима понашања и табла са картом НП Тара.

Калуђерске Баре

- Постављена ограда око виле „Милица“ на Калуђерским Барама,
- Постављена велика инфо-табла за Солотушу- са бетонским стопама и кровом од црепа.

Шетна стаза Рача

- Направљена и постављена 3 комплета клупа и столова.
- Проширена шетна стаза према Скиту, којом се заобилази велико клизиште на шетној стази Рача. Направљена ограда са руковима дужине 35м,
- Направљен нови мост код једног од извора на старој путањи стазе.

Шетна стаза Јараевац:

- Уклоњена стара шетна платформа на улазу стазе-дужина преко 60м,
- Направљена мала платформа са оградом око 10м² површине, поред улаза у расадник,
- Реновиран мост „Борови“,
- На реновираном мосту-брани, постављена нова дрвена ограда,
- Направљен мост-платформа дужине 12м и ширине 1м на месту старог улаза,
- Замењене даске на критичним прелазима преко стазе у величини 15м²
- Постављено 8 информативних табла дуж стазе и сто са две клупе од облица.

Видиковац Бањска стена:

- Уклоњена стара надстрешница,
- На Бањској стени измењане ограде на видиковцима,
- Постављене три мање надстрешнице са по две клупе и четири засебне клупе,

- Постављено 5 табли дуж пута према Бањској стени (едукативне табле: поскок, медвед, срна, дивокоза и сури орао).

Видиковац Грановина

- Постављена дрвена ограда, 3 клупе и сто.

Солотуша

- Постављени путокази туристичке сигнализације.

Видиковац Сјенич

- Постављена два нова стола и 6 клупа,
- На осматрачници постављени нови косници.

Видиковац Јањач

- Постављен телескоп на видиковцу.

Расадник

- Направљена два комплета дрвених клупа и столова.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1.Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

1.1.Медијско приказивање

Вршена је континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортско-рекреативне активности). Укупне активности на медијском приказивању:

- 10.01. Снимање прилога за емисију „Добра земља“ ТВ Б92,
- 12.01. Снимање прилога за емисију „150 минута“ ТВ „Прва”,
- 09.02. Послат текст о НП Тара и посматрању медведа Туристичкој организацији Србије за потребе публиковања у ЕУ Травел магазину,
- 12.02. Медијима прослеђено обавештење о дивљој градњи у НП Тара,
- 12.02. Снимање прилога за емисију “150 минута”
- 12.02. Снимање прилога о дивљој градњи за вести ТВ Б92 и ТВ Прва
- 17.02. Послати одговори Телеграфу на питања у вези са дивљом градњом у НП Тара,
- 23.02. Снимање прилога о дивљој градњи за вести К1 и Нова С,
- 27-28.02. Снимање емисије “Идеалан викенд” за телекомове канале,
- 04.03. Додатак у дневном листу Данас о националним парковима у Србији (пренето и на интернет порталима),
- 28.03. укључење у Радио Београд један емисија “Поштована децо”,
- 08.04. Изјава за радио Слободна Европа у вези са почетком пројекта “МОСТ”,
- 15.04. Посета блогера из Енглеске “Dabble and Travel”,
- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о почетку реализације пројекта “МОСТ”,
- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о почетку реализације пројекта “Побољшање система управљања заштитом од пожара у прекограничном подручју БИХ и Србије”,
- 20.04. Изјава за ТВ Лав+ о улазним капијама,

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

- 21.04. Изјава за ТВ Б92 у вези са водостајем језера Заовине.
- 22.04. Изјава за ТВ Прва о водостају језера Заовине
- 22.04. Изјава за РИНУ о првомајским празницима у НП Тара,
- 22.04. Изјава за РИНУ дивљој градњи,
- 27.04. Изјава за Блиц о првомајским празницима у НП Тара,
- 29.04. Изјава за јутарњи програм ТВ Прва о првомајским празницима у НП Тара,
- 15.05. Изјава за радио Београд - најава туристичке сезоне,
- 15.05. Изјава за "Илустровану политику" - најава туристичке сезоне,
- 16.05. Укључење уживо у емисију "Прело у нашем сокаку" ТВ Хепи,
- 21.05. Изјава за ТВ Прва - Река Врело и стећци, некропола Мраморје,
- 24.05. Изјава за ТВ "Курир" поводом награде за очување ћирилице,
- 31.05. Саопштење за медије о ситуацији са дивљом градњом на простору НП Тара,
- 02-03.06. Снимање емисије "Од злата јабука" РТС поводом јубилеја НП Тара,
- 07-08.06. Студијска посета туристичких новинара у организацији Туристичке организације Србије,
- 10.06. Изјава за ТВ Нова С на тему дивље градње,
- 10.06. Изјава за ТВ К1 С на тему дивље градње,
- 14.06. Емитована емисија "Од злата јабука",
- 17.06. Изјава за Дневник 1 РТС на тему дивље градње,
- 21.06. Послат текст поводом јубилеја НП Тара за Националну ревију Србија,
- 28.06. Послати текстови и фото материјал за чланак у Политици поводом јубилеја НП,
- 04.07. Укључење у јутарњи програм РТС-а,
- 07-10.07. Снимање промо спота поводом јубилеја 40 година НП Тара,
- 09.07. Снимање документарног филма поводом 40 година НП Тара,
- 16.07. Изјава за емисију "150 минута" ТВ Прва,
- 30.07. Изјава за електронске медије поводом пожара на Великом стоцу,
- 05.08. Прилог о медведима "150 минута" ТВ Прва,
- 06.08. Укључење у емисију "150 минута" ТВ Прва - пожари на Тари,
- 06.08. Укључење у емисију "Под стакленим звоном" Радио Нови Сад - туристичка сезона на Тари,
- 08.08. Укључење у емисију "Под стакленим звоном" Радио Нови Сад - пожари на Тари,
- 09.08. Чланак "Нови визуелни идентитет Таре" у дневном листу "Политика",
- 11.08. Писана изјава за "Телеграф" у вези пожара на Великом стоцу,
- 11.08. Изјава за Радио српске дијаспоре - пожари на Тари,
- 16.08. Укључење у емисију "150 минута" ТВ Прва - пожари на Тари,
- 17.08. Прилог у "Дневнику 2" РТС-а - Опасности и понашање на планини,
- 18.08. Изјава за Центар за истраживачко новинарство - возња квадова,
- 21-22.08. Снимање емисије "Авантуре Србија" РТС,
- 31.08. Изјава за ТВ Нова С апи туризам у НП Тара,
- 18.09. Обилазак парка са новинаром из Француске Cristophe Migeon - гост Туристичке организације Србије,
- 18-21.09. Снимање емисије "Тијагов Балкан" (4 епизоде) за ТВ "Балкан трип",

- 20.09. Објављен чланак ЦИНС-а “Квадови у заштићеним подручјима: Фрушка гора полигон, али и колатерална штета”,
- 24.09. Укључење у јутарњи програм РТС 1 - сарадња са НП Дрина,
- 24.09. Прилог у емисији “Ово је Србија” РТС 1 - сарадња са НП Дрина,
- 24.09. Изјава за ТВ К1 и ТАНЈУГ у вези са сарадњом са НП Дрина,
- 05-22.10. Снимање домаћег играног филма “Изолација” продукција “Викторија филм”,
- 18.10. Тура посматрања медведа за новинаре МОНДО ТВ,
- 21.10. Снимање РТС, прилози за ово је Србија и Дневник,
- 27-28.10. Снимање документарног филма “Вакцинација у Грузији и свету”,
- 29.10. Прилог у Дневнику РТС о шумама и њиховом значају,
- Промоција филма о 40 година Националног парка Тара,
- Прилози у локалним медијима,
- Ажурирање интернет презентације НП Тара,
- Одржавање налога на друштвеним мрежама – facebook, twiter, instagram и youtube.

За информативно – пропагандне активности, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији и радију, као и приказивање у локалним новинама, коришћења су средстава суфинансирања Министарства заштите животне средине, у износу од 300.000,00 динара.

1.2.Штампање промотивног материјала

- Одштампана монографија „Национални парк Тара – 40 година постојања“ у сарадњи са Заводом заштите природе Србије, суфинансирана средствима Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара,
- Одштампана монографија “Лековито биље Националног парка Тара”,
- Штампање редовног пропагандног материјала,
- Припрема за штампу табли обавештења/упозорења за постављање по парку.

1.3. Пропагандне активности и презентација

1.3.1. Презентације:

- 18.02. Обилазак терена са колегама из Завода за заштиту природе Србије (П. Крст, Биљешка стена, Сјенич, Заовине, Јањач),
- 04.05. Посета парку и обилазак центра за посетиоце - представници туристичких агенција из Шпаније и ТА “Таратурс”,
- 05.05. Туристичка група из Русије Митровац - Бањска стена - Митровац - ТА “Explore Serbia”,
- 11.06. Обилазак центра за посетиоце у Б. Башти и презентација за ученике ОШ “Душан Јерковић” Костојевићи,
- 04.06. Обилазак терена са колегама из Геолошког завода Србије,
- 15.07. Презентација за учеснике пројекта “Green line of reconnection” - ПК Тара и планинари из Хрватске и Словеније,

- 10.08. Пешачка тура - обилазак парка са представницима Туристичких агенција из Црне Горе и Кувајта,
- 04.09. Обилазак парка, Група ТА “Венера травел” - 37 особа,
- 05.09. Обилазак парка, Група ТА “Путоказ 021” - 32 особе,
 - 15.09. Обилазак парка, Институт за воћарство - учесници међународног симпозијума 40 особа,
 - 28.09. Презентација за учеснике пројекта “Одрживост и едукација о животној средини у спортовима на отвореном”,
 - 19.10. Обилазак центра за посетиоце у Бајиној Башти за ученике 4. разреда ОШ “Рајак Павићевић” из Бајине Баште.
- 17.11. Посета колега из НП Уна, БиХ
- 24.11. Посета колега из ЈУ „Зелени прстен“, Хрватска.

1.3.2. Презентације на семинарима

- 4.06. Презентација на тему “Изазови у управљању посетиоцима у току пандемије Ковид-19 у НП Тара” на вебинару “Управљање посетиоцима и едукација у заштићеним подручјима” у организацији Паркова Динарида.
- 13-16.09. Учешће на 5. Међународној конференцији паркова Динарида
- 15-17.10. Учешће на семинару “Еколошко рекреативни кампови у функцији заштите природних ресурса”
 - Презентација НП Тара за учеснике семинара
 - Акција чишћења језера Перућац
 - Обилазак центра за посетиоце у Бајиној Башти
- 25-26.10. X семинар за управљаче заштићених подручја - радни део у хотелу и излет/обилазак НП Тара.

1.3.3. Програм „Посматрања медведа“ :

- 03.08. Тура посматрања медведа 4 особе из Немачке,
 - 30.10. Тура посматрања медведа - 2 особе из Русије
- Комерцијалне туре посматрања медведа нису рађене због пандемије КОВИД 19.

1.3.4. Сајамске манифестације

- 15.05. Презентација на Авали у склопу почетка кампање “Бирам Србију” у организацији Туристичке организације Србије и у сарадњи са ТО “Тара-Дрина” Бајина Башта и ТА “Таратурс”.
- 15-16.05. Презентација на Савској променади - Београд на води у организацији Туристичке организације регије западна Србија и у сарадњи са ТО “Тара-Дрина” Бајина Башта и ТА “Таратурс”
- 18-24.09. Учешће на Међународном сајму лова, риболова и екологије у Новом Саду.
- 24.09.-14.10. Светска изложба ловачких трофеја у Будимпешти.

1.3.5.Изложбе

- 22.01. Постављена изложба рестаурираних старих фотографија Бајине Баште и околине.
- 13.07. Обележавање јубилеја 40 година НП Тара - отварање и изложба “Старо и нестало воће Србије” Природњачког музеја Србије.

1.4. Едукативне активности

1.4.1. Едукативни Камп младих чувара природе

- Камп младих чувара природе – камп је одржан у периоду од 01. до 15.08. уз учешће 50 деце из Београда. Значајно учешће у реализацији кампа имало је локално становништво кроз пружање различитих услуга.

1.4.2. Промоција

- 09.06. Промоција туристичког филма о Тари, хотел Чаробни брег, Мокра Гора - Туристичка организација Ужица
- 06.09. Онлајн састанак са представницима WWF у вези са пројектом “Успешно сузбијање кривичних дела против дивљих врста у Европи”
- 06.10. Објављен научни рад “Крашко гео наслеђе НП Тара и његов гео туристички потенцијал” у магазину “Geoheritage”.
- Снимљени промотивни спотови и филм о јубилеју Националног парка - 40 година постојања, коришћења су средстава суфинансирања Министарства заштите животне средине, у износу од 400.000,00 динара.

1.4.3.Теренске наставе и екскурзије:

- Сезонске теренске презентације на Црвеном потоку:
Продато 221 улазнице.
- Презентације у “Шумском биоскопу” у Центру за посетиоце Митровац:
Продато 779 улазница.

1.4.4.Манифестације

- 08.05. Одржан Трибалион - трка са препрекама 1700 такмичара, Калуђерске баре
- 21-24. Одржана манифестација “Ћирилична баштина”
 - ЈП “Национални парк Тара” добитник захвалнице за очување ћирилице
- 03-04.07. Планинска трка “Тара ултра трејл 2021” у организацији удружења Тара ултра уз подршку НП Тара - 350 такмичара,
- 23-29.07. Летња школа дизајна студената Факултета примењених уметности универзитета у уметности у Београду – 8 студената и професори.
- 18.09. Одржана 6. трка Трибалион “Планински ратник” на подручју Митровца и Заовина - 1300 учесника,

- 02-10.10. Одржан трећи ликовни симпозијум „Тара 2021“ уз учешће 12 сликара из Србије, Босне и Херцеговине и Словеније. Током колоније је насликано 24 слике које су остале у власништву НП Тара.

VII САРАДЊА

1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом и осталим корисницима у заштићеном подручју

Сарадња са локалном заједницом одвијала се кроз редовну активност са месним заједницама и локалном самоуправом по разним питањима, посебно у питањима решавања заједничких проблема, комуналних питања и инфраструктурних пројеката. Одржана су три састанка са Саветом корисника Националног парка Тара: - 04.03. Четврти састанак Савета корисника НП Тара

- 03.06. Пети састанак Савета корисника НП Тара
- 27.09. Шести састанак Савета корисника НП Тара.

У раду је учествовала као консултанска организација и Светска организацију за заштиту природе –WWF.

Укључивана су и удружења у спорстко-рекреативне активности и еко кампове, дата је сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, сагласност за уређење авантура парка са пратећим садржајима у режиму III степена заштите на Калуђерским Барама – Агенција „СМАРТ изазов и авантура“, Београд, сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, ради организовања еколошко-рекреативног кампа – Асоцијација „Спорт за све“ Београд. Посебна сарадња остварена је са Планинарским клубом Тара, обележене су планинарске стазе.

Активна сарадња била је и са локалним институцијама и локалном самоуправом, на пројектима уређења простора, стручним услугама и донацији грађе и садница за озелењавање простора, донацијама огревног дрвета за социјално угрожене.

2. Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним подручја Србије

1. Пројекат „Заштићена подручја за природу и људе“ (Protected Areas for Nature and People), одобрен за финансирање од стране Шведске агенције за обнову и развој (SIDA), пројекат Светски фонд за заштиту природе -WWF, у оквиру програма „Паркови Динарског лука (Dinaric Arc Parks Programme).

Активности: - Помоћ око израде модела-рељефа НП Тара

- “Зум” састанак са пројектним тимом гимназије „Јосиф Панчић“ и представницима WWF - презентација модела-рељефа НП Тара
- 11.06. WWF академија састанак са професорима гимназије “Јосиф Панчић” поводом организовања фото изложбе.

2. Имплементација пројекта: ECO CARST- „Екосистемске услуге заштићених подручја – покретачи одрживог развоја“, одобрен за финансирање из предприступних фондова (ИПА фондова) Европске Уније, Пројекат Еко Карст се спроводио у периоду од 1.1.2017.-

15.06.2019. године. и финансирање програма из средства Европске Уније. Финансира се средствима из програма Европске Уније ИПА (Инструмента за предприступну помоћ) у оквиру Првог позива Прекогранични програм Србија – Босна и Херцеговина 2014-2020 (*1st Call for Proposals: Serbia-Bosnia and Herzegovina under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPAII) allocation 2014, 2015 and 2016*)). Трајање пројекта: 18 месеци.

На пројекту учествују Јавно предузеће „Национални парк Тара“ Бајина Башта као Водећи партнер и Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“ А.Д. Соколац, као пројектни партнер из Босне и Херцеговине. Укупна вредност пројекта је 194.328,32 Е, а максимална вредност донације по уговору је 165.197,07 Е за оба пројектна партнера. За активности партнера у Босни и Херцеговини, Јавно предузеће „Национални парк Тара“ извршио је пренос финансијских средстава у укупном износу од 66.916,00 Е. Прва уплата по потписивању уговора била је: 116.600,13 Е, у 2021.годину уплаћено је 3.769.178,00 динара.

Циљ пројекта је да се допринесе очувању и промоцији биолошке разноликости у региону заједничким развојним активностима у области заштите природе угрожених врста.

3. Пројекат „Програм сестринских паркова“

У оквиру „Програм сестринских паркова“, планирана посета националном парку није спроведена због пандемије вируса КОВИД 19.

4. Пројекат Апликација “Национални паркови Србије” за мобилне телефоне

- 21.04. Састанак са представницима Министарства заштите животне средине, УНДП, НП Фрушка Гора, НП Копаоник и НП Ђердап,
- 20.08. Онлајн састанак са представницима УНДП,
- 26.08. Онлајн састанак са представницима УНДП, Информатика а.д., Министарства заштите животне средине, НП Ђердап, НП Копаоник и НП Фрушка Гора,
- 12, 13, 20.10. Снимање материјала за промо видео и виртуелних тура
- Достављени текстови, видео и фото материјал.

5. Пројекат „МОСТ – Мониторинг- Одрживост-Сарадња- Тара – донација 570.330,00 динара

Уговор о донацији са Парковима Динаридима и започела реализација пројекта

- Обележено 60 км стаза у сарадњи са ПК „Тара“ у оквиру пројекта „МОСТ“
- 10.05. WWF академија излет на (Митровац, брана Лазићи, Јањач) са члановима пројектног тима гимназије “Јосиф Панчић” из Бајине Баште 27.05. WWF академија излет на (Митровац - Бањска стена) са члановима пројектног тима гимназије “Јосиф Панчић” из Бајине Баште,
- 18.06. Одржана радионица о нелегалним и неодрживим активностима и њиховим последицама,
- 11.10. одржана друга радионица “Начини мониторинга и принципи пријављивања нелегалних и неодрживих активности”.

6. Пројекат „Тајни живот медведа“ – донација 1.140.000,00 динара

- Предата апликација за донацију Телекому,
- 13.04. Добијена одлука о донацији,
- 10-16.10. активности на хватању медведа - ухваћен медвед, је стављена огрлица са камером,
- Активности на припреми промо кампање.

7.Пројекат “Унапређење система управљања ванредним ситуацијама у прекограничном подручју БиХ и Србије“,

Започета је активност на набавци противпожарних возила, два специјализована возила, спроведене су три радионице и обука управљача и локалног становништва у противпожарној заштити. Пројекат има за циљ јачање капацитета на противпожарној заштити, размена искуства и набавка противпожарне опреме и специјалних возила за гашење шумских пожара. У 2021.годину по пројекту је уплаћено 4.519.746,00 динара.

Процена остварења активности по Програму управљања :

1. Чување, заштита и одржавање подручја - 83%,
2. Заштита природних и културно - историјским вредностима - 100%,
3. Управљање посетиоцима - 67%,
4. Управљање природним ресурсима - 100%,
5. Истраживачки пројекти - 100%,
6. Планирање - 90%,
7. Изградња и инвестиције - 89%,
8. Уређење простора - 60%
9. Промоција и презентација подручја -100 %,
10. Сарадња - 100%,
11. Оставрени приход - 97%.

Остварење програма: 90 %.

VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Извори оствареног прилива, прихода и расхода(процена) :

динара

1. Прихода које оставује Предузеће од обављања делатности-----332.002.933,00
2. Приход од накнада за коришћење вредности парка -----37.240.000,00
3. Наменска средства из Буџета Републике Србије-----64.107.813,00

3.1.Стручни послови у шумама сопственика-----4.262.135,00

3.2.Суфинансирање из Буџетског фонда за шуме-----30.895.678,00

- санација шумских путева-----10.718.418,00
- заштита шума (набавка феромона и мониторинг) -----4.574.740,00
- биолошки радови (саднице и семе)-----102.520,00
- набавка камиона цистерне за пожаре-----15.500.000,00

3.3. Суфинансирање Буџетског фонда ловства-----2.050.000,00

3.4.Суфинансирање Програма управљања ----- 16.900.000,00 .

3.5.Наменска средства Министарства трговине, туризма
и телекомуникација – пренета средства-----10.000.000,00

4. Донације (по пројектима)----- 9.999.254,000

Укупни приход (процена)-----443.350.000,00 динара

Укупан расход (расход)-----442.740.000,00 динара.

ЈП"Национални парк Тара"

директор

Драгић Караклић -дипл.инг.шум

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2021.ГОДИНУ**

САДРЖАЈ

I УВОД-----	1
II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА-----	1
III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ-----	2
1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима-----	2
1.1. Чување подручја-----	2
1.2.Одржавање простора -----	3
1.3. Праћење стања природних вредности -----	3
1.4 .Мониторинг климе-----	10
1.5.Мониторинг вода-----	10
1.6. Мониторинг спелеолошких објеката и геонаслеђа-----	10
2.Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима-----	10
3.Управљање посетиоцима-----	10
3.1.Изградња „улазних капија“--Перућац и Калуђерске Баре-----	10
3.2. Уређење музеја „ Др Јосиф Панчић“-----	11
3.3.Штампани материјал -----	11
4.Управљање природним ресурсима-----	12
4.1.Задачи и активности на заштити и управљању шумама-----	12
4.2.Задачи и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном-----	15
IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА-----	18
V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА-----	18
1.Планирање-----	18
1.1. Озакоњење објеката-----	18
1.2. Израда Плана генералне регулације обале језера Перућац-----	19
1.3. Израда Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Тара-----	19
2.Изградња и инвестиције-----	19
2.1.Реконструкција планинарског дома Митровац у Едукативни центар Митровац-----	19
2.2. Замена кровне покривке на објекту управне зграде Предов Крст -----	19
2.3.Изградња типске кућице за сувенире на Митровцу-----	19
2.4. Пројектовање и изградња електро мреже за Омар-----	20
2.5. Пројектовање, изградња и одржавање путева -----	20
2.6. Набавка радних машина, теренских возила, алата и опреме-----	20
3.Уређење простора-----	21
3.1. Уређење шетних стаза-----	21
3.2.Изградња и одржавање мобилијара на излетиштима и видиковцима-----	21
VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА-----	21
1.Задачи на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности-----	21
1.1.Медијско приказивање-----	21
1.2.Штампање промотивног материјала-----	22
1.3. Промотивне активности и презентација-----	23
1.4. Едукативне активности-----	24
VII САРАДЊА -----	26
VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА-----	29

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ -2021.година

1. Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја

1.1. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Чување подручја					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	9.760.000,00	7.500.000,00	7.500.000		
Управљач:	2.800.000,00		2.800.000		
Укупно	12.560.000,00		10.300.000	90	
1.2. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Противпожарна заштита					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:		-	-		
Управљач:	3.500.000		3.500.000		
Управа за шуме	15.500.000		15.500.000		
Укупно	19.000.000		19.000.000	100	
1.3. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Одржавање подручја – обнављање информативних табли за I зону заштите					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	700.000		700.000		
Укупно	700.000		700.000	100	

1.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Откуп шумских парцела и у првом степену заштите					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	4.000.000				
Управљач:	10.200.000				
Укупно	14.200.000		0	0	
1.5.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање отпадом и чишћење простора					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	1.500.000		1.900.000		
	1.500.000		1.900.000	126	
1.6.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Остале управљачке активности (израда програма и планова, извештавање, економско-финансијска оператива, општи и правни послови, материјални трошкови упарве)					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	117.580.000				
Укупно				100	

1.6.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Презентација заштићеног подручја (медијско приказивање, снимање филма, штампање промотивног материјала,едукативно-промотивне активности)					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС: (информисање, снимање филма, штампа монографије)	1.350.000	1.000.000	1.000.000		
Управљач:	2.300.000	2.300.000	2.300.000		
Укупно	3.650.000		3.300.000	90	
1.7.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Културно-историјских вредности					Извршилац посла
	ЈП“Националн и парк Тара“-Б.Башта	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:		-			
Управљач:	150.000		150.000		
Укупно	150.000		150.000	100	

2.Управљање посетиоцима

2.1.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Изградња и опремање улазних капија“-Перућац и Калуђерске Баре					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	700.000		200.000		
Укупно	700.000		200.000	29	

2.2.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Рад у центрима за посетиоце					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта ХЕ „Дринско – Лимске хидроелектране“
МЗЖС:		-			
Управљач:	6.000.000		5.500.000		
Укупно	6.000.000		5.500.000	92	
2.3.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Штампање материјала намењеног посетиоцима					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	800.000		800.000		
Укупно	800.000		800.000	100	
2.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Реконструкција школе у Лукама					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	2.500.000		2.750.000		
Укупно	2.500.000		2.750.000	110	

3.Праћење стања природних вредности

3.1.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг станишта оморике					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта

МЗЖС:	400.000	300.000	300.000		Институт за шумарство Београд
Управљач:	100.000		200.000		
Укупно	500.000,00		500.000,00	100	
3.2.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг станишта					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	200.000	200.000	200.000		
Управљач:	100.000		100.000		
Укупно	300.000		300.000	100	
3.3.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг флоре - орхидеје					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	200.000	200.000	200.000		
Управљач:	100.000		100.000		
Укупно	300.000		300.000	100	
3.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Ревитализација режухе					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства		ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта, Биолошки факултет
МЗЖС:	400.000	200.000	200.000		
Управљач:	100.000		200.000		
Укупно	500.000		400.000	100	

3.5.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг маховина тресетница					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	200.000	200.000,00	200.000		
Управљач:	100.000		100.000		
Укупно	300.000		300.000	100	
3.6.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Формирање базе података о флори-рачунари					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	150.000	-			
Управљач:	50.000		200.000,00		
Укупно	200.000		200.000,00	100	
3.7.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг фауне сисара					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	600.000	550.000	550.000		
Управљач:	100.000		150.000		
Укупно	700.000		700.000	100	
3.8.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг фауне птица					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Природњачки мизеј
МЗЖС:	200.000	200.000	200.000	100	

Управљач:	100.000		100.000		Београд
	300.000,00		300.000		
3.9.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Праћење Панчићевог скакавца					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Природно математички факултет - Нови Сад
МЗЖС:	300.000	200.000	200.000		
Управљач:	100.000		200.000		
Укупно	400.000		200.000	100	
3.10.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг дневних лептира					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Удружење Хабипрот Нови Сад
МЗЖС:	150.000	150.000	150.000		
Управљач:	100.000		100.000		
Укупно	250.000		250.000	100	
3.11.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг гљива					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Природно – математички факултет Нови Сад
МЗЖС:	300.000	200.000	200.000		
Управљач:	100.000		200.000		
Укупно	400.000		400.000	100	

3.9.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг климе					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	100.000,00		150.000,00		
Укупно	100.000,00		150.000,00	100	
3.9.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг вода					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	100.000,00		150.000,00		
Укупно	100.000,00		150.000,00	100	
3.9.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг спелеолошких објеката и геонаслеђа					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Друштво истраживача “Владимир Мандић Манда” из Ваљева
МЗЖС:					
Управљач:	200.000		200.000		
Укупно	200.000		200.000	100	

4. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса

4.1.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Планирање-легализација објеката и израда планова					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	4.200.000		200.000		
Укупно	4.200.000		200.000	5	
4.2.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Реконструкција Планинарског дома Митровац у Едукативни центар-III фаза реконструкције					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
МЗЖС:	5.000.000	3.000.000,00	3.000.000		
Управљач:	7.500.000		9.500.000		
Мин.туризма	10.000.000		10.000.000		
	22.500.000,00		22.500.000	100	
4.3.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Замена кровне покривке – објекат П. Крст и Центара за посетиоце Митровац					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
МЗЖС:			-		
Управљач:	2.900.000		2.990.000		
	2.900.000		2.990.000	100	

4.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Санација објекта Едукативног центра у Шљивовици					Извршилац посла
	ЈП“Националн и парк Тара“-Б.Башта	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	2.000.000	2.000.000	2.000.000		
Управљач:	500.000		500.000		
Укупно	2.500.000		2.500.000	100	
4.5.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Пројектовање, изградња, санација и асфалтирање путева					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шуме	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
Управа за шуме	10.700.000	10.700.000	10.700.000		
Управљач:	16.000.000		6.000.000		
	26.700.000		16.700.000	63	
4.6.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Набавка и уградња пречишћивача за отпадне воде Предов Крст					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	1.000.000	1.000.000	1.000.000		
Управљач:	1.000.000		1.000.000		
Укупно	2.000.000		2.000.000	100	

4.7.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Инвестиције (теренска возила трактор,мотор чамац, климе, цпс, алат, рачунари, , радни уређаји)					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	
Управљач:	25.000.000		27.000.000		
Укупно	26.200.000		27.000.000	103	
4.8.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Уређење (шетне стазе, израда информативних табли, уређење видиковаца и изградња чесме)					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
МЗЖС:	300.000				
Управљач:	2.200.000		2.200.000		
Укупно	2.500.000		2.200.000	88	
4.9.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-заштита шума					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шуме	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
Управа за шуме	4.350.000	4.575.000	4.575.000		
Управљач:	4.000.000		4.000.000		
	8.350.000		8.575.000	102	
4.10.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-Нега и обнова шума					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шума	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
Управа за шуме	150.000	102520	102520		

Управљач:	7.000.000		7.000.000		
Укупно	7.150.000		7.102.520	99	
4.11.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-Уређивање шума					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шума	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
Управа за шума					
Управљач:	7.000.000		7.000.000		
Укупно	7.000.000		7.000.000	100	
4.12.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-Коришћење шума					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шума	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
Управа за шума	4.500.000	4.262.135	4.262.135		
Управљач:			168.454.933		
Укупно			172.717.068		
4.13.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-управљање ловном фауном					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено Управа за шума	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
Управа за шума	2.000.000	2.050.000	2.050.000		
Управљач:	8.000.000		7.900.000		
Укупно	10.000.000		9.950.000	99	

4.14.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Управљање ресурсима-управљање риболовном фауном					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта
МЗЖС:					
Управљач:	4.000.000		4.000.000		
Укупно	4.000.000		4.000.000	100	

5.Сарадња и партнерство са локалним становништвом

5.1.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Сарадња са удружењима, нво организацијама и локалном заједницом					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“- Б.Башта, Општина Бајина Башта, Корисници парка
МЗЖС:					
Управљач:	3.000.000,00		3.000.000		
Укупно	3.000.000,00		3.000.000	100	
5.2.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Међународна сарадња и другим заштићеним добрима					Извршилац посла
	планирана средства	Уговорено са донаторима	реализована средства	%	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта, Ипа пројекати, ,Асоцијација “Динариди“, компанија „Телеком“
Донатори		18.578.340	9.999.254		
Управљач:	500.000,00				
Укупно	500.000		9.999.254		

